

บทบรรณาธิการ

“รากหญ้า” ได้รับการรับรองเป็นคำที่ใช้ได้อย่างเป็นทางการเมื่อปรากฏในพจนานุกรมของราชบัณฑิตยสถาน ฉบับที่ชื่อว่า “พจนานุกรมคำใหม่” ซึ่งเป็นพจนานุกรมภาษาไทยที่รวบรวมและให้นิยามคำไทย ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 พจนานุกรมคำใหม่นี้เริ่มเผยแพร่เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 สิ่งที่น่าสนใจของพจนานุกรมนี้ คือ รวบรวมคำที่เกิดขึ้นใหม่ เช่นคำว่า กิ๊ก, กระชับพื้นที่, อริยะชัดขึ้น, แอ็บแบ้ว ฯลฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นการยอมรับของหน่วยงานราชการไทยว่า ภาษาสามารถเกิดและตาย รวมทั้งเปลี่ยนแปลงความหมายได้ตลอดเวลา

รากหญ้า (grass root) เป็นศัพท์ที่ถูกบรรจุในพจนานุกรมฉบับตีพิมพ์ในปี 2550 (น.134) หมายถึง “ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งมีฐานะยากจนและด้อยโอกาสทางสังคม” จากความหมายแสดงให้เห็นว่าประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย นอกจากจะมีฐานะยากจนแล้ว ยังด้อยโอกาสทางสังคมด้วยการให้คำนิยามในลักษณะนี้แตกต่างจากนิยามความยากจนในทางเศรษฐศาสตร์ เพราะความยากจนในทางเศรษฐศาสตร์ของไทยพิจารณาจากรายจ่ายต่อเดือนของประชาชนที่ใช้จ่ายต่ำกว่าเดือนละ 2,422 บาท หมายถึงถ้ามีรายจ่ายสูงเกินกว่านี้ก็จะไม่ถือว่ายากจน ตัวเลขล่าสุดจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานว่า ในปี 2554 มีคนยากจนอยู่ทั้งสิ้นร้อยละ 13.15 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งหากใช้คำนิยามของสหประชาชาติ คนยากจนก็จะเป็นคนกลุ่มน้อยของประเทศ เพราะมีเพียงร้อยละ 13 เท่านั้น

การนับเพื่อจัดกลุ่มแบ่งประเภท นิยาม และให้ความหมายนี้ ไม่ได้ตรงไปตรงมา ก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เพื่อนำคำเหล่านี้มาใช้ในการเขียนการพูด หรือใช้เรียกแทนกลุ่มคนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการแบ่งแยกการรับรู้

ต่อสรรพสิ่งต่างๆ ให้กับคนในสังคมด้วย เมื่อรากหญ้าเป็นคนยากจนที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ผู้ด้อยโอกาส เสียงส่วนใหญ่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในสังคมไทยจึงกลายเป็นเสียงของคนยากจน ด้อยโอกาส การกำหนดนโยบายจัดแบ่งในลักษณะนี้คือ “การเมือง” แบบหนึ่ง เป็นการเมืองเพราะได้ทำให้เกิด “กลไกที่ทำให้ส่วนที่ถูกนับเพื่อที่จะไม่นับรวม ปรากฏหรือมองเห็นได้ในพื้นที่เฉพาะแบบหนึ่ง เพื่อใช้เป็นชื่ออ้างในการปกครอง” (ดูไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร สุนทรีศาสนตร์กับการเมืองภาคประชาชน, หน้า 63) รากหญ้า คนยากจน คนชนบท เป็นคำที่ถูกใช้กับคนกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดตัวตนปรากฏ และมองเห็นได้ในพื้นที่เฉพาะแบบหนึ่ง ที่กำหนด จัดวาง ให้สังคมมีวิธีการที่จะพูด มีความเห็น เขียนถึง คนรากหญ้า คนชนบทเหล่านี้ ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่ขายเสียง ถูกหลอกได้ง่าย จำเป็นจะต้องพัฒนาด้วยรูปแบบ วิธีการต่างๆ และท้ายที่สุดคนเหล่านี้ไม่ควรมีสิทธิทางการเมืองเท่ากับกลุ่มคนเมือง คนมีการศึกษา คนรากหญ้าจึงเป็นกลุ่มคนที่ถูกนับเพื่อที่จะไม่นับรวม เป็นการกันแยกออกไปจากคนอีกกลุ่มที่ถูกนับเพื่อที่จะนับรวม แม้ว่า จะดูเหมือนว่าเขา-เธอเหล่านั้นได้รับการยอมรับว่ามีตัวตนดำรงอยู่ แต่ก็เป็นตัวตนที่ไม่ถูกจัดเข้าพวก ด้วยการกันสิทธิบางประการสงวนไว้สำหรับคนที่ถูกนับรวมเท่านั้น

สามชาย ศรีสันต์

บรรณาธิการ